Број 168. У Новом Саду у четвртак 4. (17.) августа 1911. Година XLVI

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. за четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр За стране земље годишње 6 круна 50 потура

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од вакес врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т Чавића. — Администрација »Заставе« налази, се у кући, где је Милетићева штампарија у главној улици бр 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008.

Хрватска и српска напредна омладина у Далмацији.

У Далмацији српска и хрватска напредна омладина има договора, веза и тражи заједничког рада. Заиста корисна и похвална мисао.

Хрватска и српска напредна омладина из Далмације имала је 24. и 25. јула о. г. састанак у Сњету и донела је у неколико тачака своје одлуке.

У тим одлукама истиче се ово: Хрватска и српска напредна омладина дужна је да сузбија клерикализам и међу својим члановима и у друштву и у народу. (Под клерикализмом разумева рад клира, да обнови средњевековно душевно и политичко црквено господство над народом). Омладина признаје да постоје у народу права клерикалне политичке странке, али се рад противу клерикала не треба да води само на политичком пољу, него и на културном и друштвеном пољу, односно да тај рад буде интензивнији. Напредна хрватско-српска омладина далматинска, осуђује рад ђака загребачке универзе у ствари оцеплења Реке од сењске бискупије, јер држи да тај рад није протуклерикалан. — Позива сва хрватска, српска и словеначка напредна друштва, да се организују у заједничку лигу.

Хрватска и српска напредна омладина изјављује, да је она самостална и неодвисна заједница културног значаја. Она ће пратити народни живот, али ће се клонити сваке страначке дневне политике, и залагања за политичке странке. Но она ће ипак помагати странке у јавном животу где то може учинити на очиту корист народа. Но у главноме, она ће се ставити само у службу народне просвете и народно господарског рада у напредном смеру.

Овај програм био нам је и до сада у главноме познат. Једно упада у очи. Омладина као не види сасвим јасно ону нераздвојну везу политичког, културног и друштвеног рада, кад доста лако дели политички рад од друштвеног и културног. Хоће да се клони страначког рада и да помаже рад странака само где се види очита корист народа. Све ово може се лакше казати и исписати на папиру, него извести у животу. То је, рекли би, стара погрешка наше омладине. То чисто изгледа, као да држи да је политички рад једног народа и његових странака штетан и као да он стоји у извесној опреци са друштвеним и културним и економским радом. А баш рад на културном, економском и друштвеном пољу и сачињава политику.

Наши неуспеси у политици, наше тешке прилике, начин политичке борбе одвраћа омладину од „политичког“ рада, али извлачење омладине, па и других из тога посла, неће окренути ствари на боље. Да нешто постане боље, треба у првом реду подметнути баш тамо леђа где не иде како треба.

Но ово гледиште постоји у наше омладине већ дужи низ година и излази из оног доба малаксалости, кад се чуо поклич на све стране: Убила нас је политика! Ми смо уверени, да ће се та политика промонити.

Нама је нарочито упало у очи гледиште далматинске српске и хрватске напредне омладине у питању народног јединства.

У VII. тачци сњетске резолуције, изјављује омладина жељу, да народно јединство дође до јаког и јасног израза не само на књижевном пољу, него још више на друштвеном просветном и економском пољу.

Из овога се јасно види, како далматинска напредна омладина признаје, да народно јединство Срба и Хрвата не постоји, него га треба створити. Тога јединства нема ни на просветном, ни на економском, ни на друштвеном пољу. А они, који на тим пољима немају заједнице, зацело нису један народ.

Сњетска резолуција напредне омладине завршује се овим речма: „Хрватско српска напредна омладина тражи од хрватске и српске интелигенције, да поради и створи претпоставке, да се постојеће хрватске и српске господарске, просветне и сличне институције стопе, а нове да буду заједничке за Хрвате и за Србе, да се тако и у том погледу проведе и оствари народно јединство“.

Народно јединство није дакле спроведено у сваком погледу. А где тога нема, нема једног народа, а полународи не постоје. Ми смо увек доказивали, како је неисказана бесмислица тврдити, да су Срби и Хрвати један народ, кад они немају заједничких установа и не могу их створити. Ми имамо српска и хрватска књижевна друштва, економска друштва, певачка друштва, читаоница итд. На сваком пољу живота видите одвојени рад Срба и Хрвата. Видите већ и по томе, да је то двоје. А што не могу Срби и Хрвати да створе те заједничке заједнице, томе има једна препрека, што нису један народ. Душа им је разна.

Сњетска омладина као да држи, да треба само хтети и смети, па да видиш куд се лети и у овом правцу. Треба само хтети, па да се два народа стопе у један. Но оно што су под извесним приликама векови разделили и то на основу историског развитка, то могу само векови да споје и то разуме се под историјким приликама које су згодне за то.

Доста то, далматинска хрватска и српска омладина хоће да помогну стварати јединство. Траже од српских и хрватских економских друштава, новчаних завода, соколских друштава, певачких друштава читаоница и т. д. да се споје. А свако ново друштво које се створи, да буде заједничко. Нека се покуша. И до сад се то покушало, па није ишло. За кратко време су се сва та заједничка друштва разбила, крај све добре воље. Нигде нису иоле дуже трајала. И онда је увек настао јачи расцеп, и увек је био крив Петар или Павле; Срби су увек кривили Хрвате, а Хрвати Србе, и нико није хтео да призна просту истину: да два народа нигде на свету не могу да стварају заједничка друштва, па зато и само зато, не могу ни Срби и Хрвати.

Но овде је главно, што далматинска српска и хрватска напредна омладина уви-

ПОДЛИСТАК.

ОТАЦ ЛЕТЕЊА ПО ВАЗДУХУ.

Није далеко време, када ће човек почети господарити ваздухом. И нехотице се отима човеку мисао унатраг, у оно далеко време, када су чињени први покушаји, да се савлада ваздух, када је први од људи започео тако велико дело. Тај човек звао се Монголфе. Управо је сто година од смрти његове и у летописима науке уписан је као проналазач балона, као отац летења по ваздуху.

Занимљив је његов рад на томе пољу, занимљиве су црте из његова живота које јасно цртају његов „немиран“ карактер, његов проницави особити ум.

Био је син познатога француског фабриканта. Право му је име Жозеф-Мишел Монголфе. Рођен је у Анони 1740. г. у омаленом трговачком граду ардешког департмана, недалеко од високих Алпа. Ту је провео детињство. Одатле је са братом својим Стефаном мотрио у небеске висине, пратио облаке и мало по мало дошао на мисао да лети по ваздуху. Особито је имао дара за рачун. Најтеже задаће из рачуна својим особитим начином, решавао је брже и боље од свију другова.

Брат му Стефан имао је више знања, али га Жозеф далеко надмашао проналазачким духом. У 13. години ишао је у школу у Турнони, али немирним духом није могао издржати школски ред и једног летњег јутра остави школу, решив се да се дочепа Средоземнога мора и тамо на обали да живи у пустињи. Сасвим изгладнео вратио се у школу, али набрзо опет умакне и дође у Сент-Етен, и ту се занимао кемијским покушајима. Добијао разне соли и кисалине, боје и продавао их по селима и насељима. Уз то се бавио риболовом, тек да је могао животарити.

Кад је мало новца скупио, накуповао је књига и разних справа и дође у Париз. Ту се упознао са научњацима и књижевницима. Убрзо су га сви ценили због необично смела ума и напредних мисли. У очевој фабрици у Анони, хтеде завести неке новине, од којих су неке биле тако нове и смеле, да их отац није смео увести. Најпосле остави оца и са братом оснује две нове фабрике у Вуарони и Божé. Ту се бавио разним покушајима, који су га најпосле упропастили. Много је учинио и у производњи папира, изумео је плевматичну машину и справе за проветравање у фабрикама.

У то доба изађе књига Џозефа Пристлеа познатог енглеског кемичара и филозофа, о разним видовима ваздуха. Та га је књига и подстакла да измисли ваздушну лопту. Будудући у Авињону за време опсаде Гибралтара 1782. г., мислио је Жозеф да у град може доћи само ваздухом. Не премишљајући дуго, начинио је не велики балон, од 40 куб. стопа запремнине и с помоћу загревања запаљеном артијом, балон је узлетео на висину од 36 стопа. После многих покушаја са братом, уверио се, да се може издићи на већу висину, ако напуни балон гасом лакшим од ваздуха. И напунише балон загрејаним ваздухом од сагорене сламе. Тако пустише два балона близу Аноне и постигоше неочекивани успех. Балони се уздигли на знатну висину. Браћа Монголфе позваше цео град да види ту необичну слику и задивише изумом својим све гледаоце.

Овај успех дочује се и у академији француској и задиви научењаке. Браћа начине сада нов балон и 11. септ. 1783. г. пусте га у Паризу на Марсовом пољу. Али киша је омела покушај. Краљ зажели да пред њиме покушају пустити балон у Версељу. Нови огромни балон сасвим округао 19. септембра би пуштен у Версељу уз силно клицање народа и пуцањ топова. У корпу балона метнуше овцу, петла и патку, када се балон спустио, нађоше их неповређене.

Браћа Монголфе прославише се. Народним скупљањем добише златну медаљу. Лудвиг XVI. даде Жозефу доживотну пензију од 1000 ливара, Стефану даде орден св. Михаила, а оцу им племство. По заповести краља на грбу Монголфе напусано је „Sic itur ad astra“ („Овако се иде звездама“). — Бонапарта даде Жозефу орден почасне легије, постави га за директора конзерваторије уметности и заната и чланом министарства унутрашњих дела. Оставио је и неколико записа о балонима. 1810. умро у је Жозеф Монтолфе, отац летења по ваздуху.

С руског **С. М.**

ђа да Срби и Хрвати данас нису један народ, али хоће да ради да то постану.

А како је са другом српском и хрватском омладином? У септембру месецу биће у Београду за време откривања Доситејевог споменика конгрес српско-хрватске омладине, који ће трајати три дана. Из програма тог конгреса види се, да је већ проглашено народно јединство Хрвата и Срба и да је то свршена ствар. И читамо, како о томе не може бити ни речи о конгресу, јер су то бајаги — сви већ прихватили.

Но добро је што ће доћи и до тог конгреса. Чим се уђе у дубљи рад и у појединости, показаће се оне разлике, које се не могу на конгресима отклонити резолуцијама. Време би било, не расправљати овако важна питања са фразама и терати ветар капом, управо терати два ветра капом. Јер ће се напослетку поцепати и капе, уместо да постигнемо онолико, колико је могуће.

Проневера у Матици Српској.

До овога тренутка још нисмо добили од управног одбора Матице Српске тачан извештај о проневери, коју је учинио благајник Лаза Манојловић. Читали смо у пештанским листовима, да је већ досада утврђено, да је проневерено 456 хиљада круна, али тачно ће се моћи утврдити проневерена свота, кад буду све књиге прегледане. Манојловићу је помагао књиговођа Аркадије Марковић, који је добио свој део од проневерене своте и отишао у Србију, да купује и крчи шуме. Говори се, да се Марковић вал зи у Грејачу код Ниша, где је купио шуму. Новосадска је полиција добила извештај, да су српске власти ухапсиле књиговођу Аркадија Марковића у Нишу и да ће га предати нашим властима. Брат ухапшеног Марковића брзојавно је упитао председништво Матице Српске: зашто је његов брат ухапшен?

Осим књиговође Марковића био је Манојловићев помагач и послужитељ Душан Јанковић, који је синоћ ухапшен и спроведен државном одветништву. И он се обогатио. Има неколико кућа у Новоме Саду и салаш у Вилову, а имао је и своју екипажу, мада му је плата у последње време износила тек 100 круна месечно. Јанковић је добио од Манојловића свој део као награду. Кад је из једног овдашњег новчаног завода извадио улог од 80 хиљада круна, предао је Манојловићу само 70 хиљада. Манојловић га је тада упитао: где је остали новац? Јанковић је одмахнуо руком, на што је Манојловић ућутао, јер је морао да ћути. Је ли Манојловић имао и других помагача, видеће се ускоро, нарочито кад буде доведен књиговођа Марковић. По најновијим вестима доведен је Марковић из Ниша у Београд. Полиција београдска известила је новосадску полицију да пошље своје органе, који ће Марковића допратити у Нови Сад.

Поговара се, да је један рођак књиговође Марковића одавде отишао у Србију, да га извести о откривеној проневери и да му саветује, да побегне, па је и тај рођак Марковићев ухапшен.

Из кругова управног одбора чује се, да за ову проневеру терети одговорност у првом реду позване Матичине чиновнике, који су дужни били водити надзор над имовином. При прегледању касе Манојловић је вешто умео да прикрије, као да је добивеним кључем од председника затворио тресор, у коме су стојале вредносне артије и уложне књижице, но он је остављ о тресор отворен и вадио вредносне артије и уложне књижице, кад му је требало новаца.

Од имања ухапшеног Лазе Манојловића надокнадиће се тек мањи део штете, коју је претрпела Матица Српска. Како пештански листови јављају, остатак ће између себе покупити његови пријатељи и предати Матици Српској.

„Пешти НаплО“ доноси извештај, да су у Матици Српској газдовали радикали. Ову вест подметнули су том листу наши противници, да би заварали мађарско јавно мнење. То је подла работа, јер се зна, да су у Матици Српској газдовали сами либерали и да нису пуштали радикале. Ова лаж неће помоћи либералима, али их обележава, какви су.

Политички преглед.

Политички положај у Будимпешти.

У јучерашњој седници угарског сабора само се поименично гласало, па се није могло расправљати о законским предлозима за уређење војске. При крају седнице поднео је посланик Ђерфи интерпелацију о паду војног министра Шенајха. Интерпелант је тврдио, да је уплетање престолонаследниково у ствари министра Шенајха неуставно, па ако не стоји, да је престолонаследник изазвао кризу у војном министарству, зашто није министар-председник гласове о томе побио одмах? Зашто је Шенајх поднео оставку и каква ће бити услед тога судбина законских предлога о војсци? Хоће ли нови војни министар прихватити те законске предлоге? Хоће ли се променити политика војног министарства? Је ли угарски министар председник у тој ствари употребио свој уплив, који му припада? Министар-председник гроф Куен Хедервари одговорио је, да му није познато, да је војни министар Шенајх дао оставку. Законски предлози о војсци не би били угрожени оставком Шенајховом, јер по угарским законима министар домобранства је извршилац свих закона, а не заједнички војни министар. Ђерфи је узео на знање одговор министра-председника, да Шенајх није поднео оставку, али сумња да ће у то веровати јавно мнење. Домобрански министар је потчињен у свему заједничком војном министру, па стога управо заједнички војни министар извршује законе. Неки пештански листови јављају, да ће војни министар Шенајх одступити тек 18. септембра о. г., када му истиче допуст, а не зна се, ко ће му бити наследник. Поједини листови позивају Куенову владу, да или учини крај опструкцији, или да одступи, јер се овако даље не може. Тако питу листови, који нису противнички расположени према данашњој влади.

Делегати Хрватске и Славоније код министар-председника.

Јуче је било код министар-председника Куена једно изасланство делегата посланика, из Хрватске и Славоније Водио их је др. Лаза Секулић Он је уверавао министар-председника о великом поверењу делегата из Хрватске и Славоније, и молио га је да поради, да се што пре остваре жеље, које су му делегати Хрватске и Славорије поднели. Министар председник захвалио се на поверењу и обећао је, да ће у договору са осталим министрима настојати, да се колико је могуће и што пре изврше те жеље у колико су оправдане. Не можемо тачно да се сетимо, колико се већ пута ово понавља и од кад. Сигурно би се ово поновило још много пута, кад би гроф Куен остао још дуго на влади.

Руско-немачки споразум

Приликом састанка руског и немачког цара прошле године у Потсдаму постигнут је споразум, који је у Француској и Енглеској изазвао неповерење. Тај споразум још није потписан. Као разлог за то износило се, да је руски министар спољних послова Сазанов оболео, а још није оздравио, али могао је тај споразум потписати његов заступник тим пре, што је споразум постигнут у присуству самог Сазанова. Прави узрок непотписивању споразума биће у томе, што су се противиле Француска и Енглеска. Како париски „Матен“ јавља, биће тај споразум ускоро потписан, а садржина му је ова: Немачка се обвезује, да се уздржава од сваког рада у оном делу Перзије, који је припуштен руском утицају, те да у том делу Перзије неће градити железнице, друмове, телеграфе и т. д Русија се обвезује, да ће своје железнице у Перзији везати са багдадском железницом, коју гради Немачка и да немачкој трговини и индустрији отвори врата у Перзији. Још се Русија обвезала, да се неће противити учешћу страног капитала у градњи багдадске железнице. „Матен“ тврди, да Русија овим споразумом није изневерила Француску и Енглеску, него је штавише добила одрешене руке у својој политици. Берлински „Локаланцајгер“ сумња, да споразум гласи онако, како га износи „Матен“. Ако пак у Паризу мисле, да је услед тога споразума Русија добила одрешене руке у питању Марока, онда се варају, јер се из држања руске владе у том питању то не може закључити. Видеће се ускоро, ко има право.

Преговори због Марока.

Немачки државни секретар за спољне послове, Кидерлен Вехтер и француски посланик у Берлину, Камбон, имали су поново састанак у ствари мароканског спора. Још се не зна поуздано, докле се дошло са тим преговорима, а из Енглеске стижу вести, да енглеска влада није задовољна, јер Француска је и сувише попустљива. Немачка влада тражила је од Француске, да јој уступи велико земљиште у Конгу, на што Француска није могла пристати. Како француски листови јављају, немачка је влада смањила своје захтеве у погледу земљишта у Конгу. Немачки листови на то одговарају, да ће у том случају морати Француска дати Немачкој велике економске повластице у Мароку. Мисли се, да ће преговори још дуго трајати, али да ће се ипак постићи споразум.

Положај учитељства у Хрватској и Славонији.

(Наставак.)

А како ту јадник пролази, срамно јест и глаголати!

Обично се преслушање уступа нижем чиновнику. Рецимо код нас кот. приставу. Овај по младости својој, баца се у позитуру вишег чиновника — дочекује измученог и изнуреног телесно и душевно, обично у излизаном капуту, сиротог сеоског учу (тако нас обично између себе титулирају), оца многобројне породице, па с висине почиње ислеђење над њим, — које редовно овако почиње: „Ви сте ми учитељи већ на врх главе дошли! Ви мислите, да котарска област нема друга посла, него да се још и о вашим размирицама бави“! Ово последње подвикне вишим гласом.

У то наилази, рецимо бирташ, мањи трговац или други који кортеш из учина села, па слободно улази г. приставу у собу, јер је и он њега, који пут у селу дочекивао у својој кући. Г. пристав га предусрета најпажљивије. Извините, сад ћу бити готов, изволте мало сести. Па се опет окрене учитељу: „Знате ли, да ћу вас, (све вишим гласом), дати преместити, ако се још једном усудите и ви коме опонирати па буде пријава против вас поднешена, ома ће мо вас, добро упамтите, предложити на премештај и то на место на кога је и бог заборавио, разуме се о вашем трошку. Сад идите, за сад вам, вели, праштам, али у будуће се добро пазите!“ Овај јадник још стоји збуњен и преплашен, а г. се пристав продере: „Шта стојите, шта ће те још, ни речи нећу да чујем, сит сам вас, казао сам вам да сте ми изашли већ на врх главе“! И док овај несретник није још ни изашао. окрете се сретном госту с речима: „Но драги г Перо, сад сам доспео, шта је код вас нов га“!

Осрамоћени педагог, свршени матурант, напаћени народни радник и отац породице, човек, створен по образу и подобију божијем, довољно образован да може схватити и осетити ове увреде, излази из собе запурен и збуњен као у сну, ишамаран и понижен до скота; пролази кроз пун ходник народа, па и својих сељака, који су нешто и кроз кључаницу чули, а и по лицу му виде, да је зло прошао, па се само жалостиво и страшљиво смеше на њега

А он као кроз шибе пролази и жури кући, путем мислећи: „Ипак је бољи свет на селу. Толико увреда и понижења никад нисам доживео на селу. Како му је само лице дивље изгледало! И то је наша интелигенција, наопако! А лепо је одевен Боже, боже милостиви, шта је ово?! Је ли дошао крај света, шта ли је?! Или сам ја збиља крив ил неописано несретан?! Можда сам и крив, ваљда они боље знају, кад су на том месту, а на послетку бог ће свети знати шта је то, тек није добро!

Сирота жена код куће цело време умирује децу: „Мир децо, баба ће можда љут доћи! Не даду нам злотвори живети!“ Незна јадница шта ради, почиње сто послова, па тек час по час истрчи и гледа иде ли! Деца поплашена спремна на плач, неразумевајући ништа, очекују нешто страшно.

Кад у зло доба ево и њега тужног и сломљеног или пијаног, у оба случаја, жена се и деца

поплашено згледају, а он, одмахне само неколико пута руком и уздишући ћути, дуго ћути, нит га тко што пита, нити он што говори, свима је јасно да је зло само погоршано.

Па кад дођу несретни избори посланика, шта ту тек несретни учитељ преметне преко главе!

Заповест ва заповешћу, президијал за президијалом, па ако је јадник у опозиционом селу тек — онда је наопако! Натарош грми, предстојник поручује, призива и лично наређује: „Ви ми учитељу морате задобити Перу Н., Николу Б., Ђоку И., и т. д. и т. д. Каже ми госп. бележник, да ви с њима добро живите, ви ми дакле за њих одговарате, иначе препишите сами себи.

Попа или трговац купе опет опозицију, најзад узрујан а он јадник иде по селу па се свима извињава и моли, а народ му жалећи га праштa и вели: „Та маните се ви господине, не можемо вам веровати, знамо ми да би и ви с нама, само да смете, а кад не смете, боље онда ћутите.

За време и после избора сав неуспех бележник, правдајући себе, баца на учитеља. Он је све покварио, место да ради за нас, потајно је радио против нас.

Сећам се приче професора педагогије, о Фридриху великом цару немачком и учитељу; кад му учитељ рече, да деца не смеју у школи знати за већег господина од учитеља!

Лепо је то речено, а збиља би углед учитеља, ма пред децом и требао да је велик. Али при оваким приликама, при изборима, тко се још осврће на углед учитеља, наопако.

Зар родитељи не причају у кући, па и пред децом: „Јел, што је данас бележник искресао учитељу? Мора, вели, он слушати и трчати, иначе ћу га самој влади тужити!

А попа или трговац опозиционалци, па још ако и зло стоје вичу: „Морамо учитеља после избора тужити! Шта се он плеће у изборе, и он би још неком да соли памети, боље нека гледа своју школу и свој подерани лакат, него да се меша у оно, што није за њега“.

Говоре, веле трећи, да је госп. предстојник казао: „Ако се иком не осветим, али ћу се вели осветити вашем учитељу. Одлетиће он тамо, где шеве не певају, свему је он крив“.

Све то дечица и гледају и слушају, и с каквим осећајем посматрају у школи свога преплашеног и суморeног учитеља, чији би углед, по оној причи, требао бар у школи да је већи и од самог цара.

Па какав морални отпор дају на све то учитељи?

Каква им је главна карактерна црта?

Је ли могуће, да здрав човек може све то мирно и без реакције да сноси?!

(Свршиће се.)

Вести из места и са стране.

Долазак принца Јована у Београд.

Добили смо из Београда овај брзојавни извештај: У среду после подне био је у Београду свечани дочек руског принца Јована, вереника српске принцезе Јелене. Још у 4 сата после подне искупиле су се пред споменником кнеза Михајла све корпорације са својим заставама, па су у пратњи музике изишли на железничку станицу. Улице које воде до жељезничке станице, биле су претрпане светом, међу којима је било и много Срба и Хрвата из Угарске. У 6 сати и 8 минута стигао је посебни дворски воз са принцом Јованом Константиновићем. На перону су га дочекали краљ, престолонаследник, принцеза Јелена, краљевић Ђорђе, министри, особље руског посланства, великодостојници, те почасна чета са музиком, која је интонирала руску химну. Високог госта, краља и чланове краљевског дома народ је одушевљено поздравио од станице па до палате, у којој ће одсести високи гост При силазу са воза краљ Петар је четири пута загрлио и пољубио принца Јована, а исто тако више пута су га загрлили и пољубили престолонаследник и краљевић Ђорђе. Принцеза је при улазу у дворски салон дочекала принца Јована, који је принцезу пољубио у руку. После поздрава са високодостојницима, понуђен је високи гост хлебом и сољу, а председник београдске општине поздравио га је. Принц Јован је са краљем сео у кола, а при пролазу београдским улицама београдске даме бацале су цвеће пред кола. Варош је богато окићена и сјајно осветљена.

Суђење нападачу бана Томашића.

Јуче је у Будимпешти требало да буде суђење Емануелу Матушеку, који је у Будимпешти напао бана Томашића и опалио му шамар. Оптужбу је заступао државни одветник Араницки, који је тражио да се одгоди расправа, јер нису дошли бан Томашић и подбан Чаврак, које треба безусловно преслушати, а није дошао ни лечник, који треба да даде своје стручно мишљење. Матушеков бранилац био је противан одгађању расправе. Банов правни заступник тражио је, да се преслуша државни одветник Акурти, који ће потврдити, да је Матушек добио одштету, кад му је одузета апотека. Судија је одгодио расправу и наредио, да се на нову расправу позове бан Томашић, а одбио је захтев, да се на расправу као сведок позове Акурти.

Краљевић Ђорђе и београдско „Ново Време“.

Читамо у једном пештанском листу, да је породични савет српског краљевског дома најстрожије опоменуо краљевића Ђорђа, да се у будуће уздржава од уплетања у политику, јер ће иначе бити искључен из краљевског двора и протеран из Србије. Краљевићу Ђорђу замера се, што неће да се измири са својом судбином, јер не може да прежали, што није више престолонаследник. Тврди се, да је краљевић Ђорђе у дослуху са уредништвом београдског „Новог Времена“, који је лист у последње време трипут узапћен, први пут због измишљеног разговора са краљем Петром, други пут због наводног разговора са краљевићем Ђорђем, а по трећи пут због чланка „Нова завера“, о чему смо пре два дана донели извештај. У том чланку позива се народ, да поведе грађански рат или официри да збаце краља Петра. Одговорност за ову вест припуштамо пештанском листу.

Излет у Одесу.

Пишу нам из Београда: Дан поласка за Одесу одложен је за понедељак 8. августа о. г. Полази се посебним паробродом са савске станице у Београду. Излетници треба да буду тачно у означено време на лађи. Поред обичног путничког одела треба и господа и даме да понесу и једно свечано одело. Новац треба разменити у аустријску и руску монету, у колико је исти потребан за лични трошак. Упис се закључује 6. августа увече. Срби ће у Одеси бити свечано дочекани. Тамо је велико интересовање за Србе.

Певачко друштво „Балкан“ у Београду.

Српско академско певачко друштво „Балкан“ из Загреба доћи ће у Београд данас, у очи Преображења приредиће велики концерат у сали хотела Касине. У Београду је велико интересовање за овај концерат.

Српска забава у Стапару.

Српска женска добротворна задруга у Стапару приређује у недељу 7. (20.) августа о. г. забаву с игранком и шаљивом поштом уз суделевање месне омладине, г-ђца Вере и Даринке Недељковићеве из Будимпеште и Октавије Југовићеве из Загреба. Забава ће се одржати у српској основној школи. Програм се састоји из 9 одабраних тачака.

Крвава драма.

У Општини Топорц је Михаил Кухта, земљоделац, рђаво живео са својом женом, ради чега су се и раставили. Али, како се видело, мужа је то дирало, јер је много пута звао жену да се врати, али жена није хтела ни да га чује. Јуче је ишла жена у поље, и када је поред гробља пролазила растављени муж одједном прескочи гробљанску ограду и створи се пред женом. Жена је уплашено питала шта је радио у гробљу, на што је одговорио, да је гледао где ће их саранити. Наново стаде молити жену да се врати, али кад ова одлучно одби, извади револвер и трипут пукне на жену. Он пак отрчи кући и пуцао је на себе, али како није погодио, узе нож и пресече себи гркљан. Он је на месту мртав остао, а жена се бори са смрћу.

„Црногорски завереник у Суботици“.

„Бачкаји Напло“ јавља, да је суботичка полуција ухапсила Петра Чубрановића Црногорца, који је тамо продавао прстење од бакра. Чубрановић је сада у 22 години живота. Пред полицијом је рекао, да је политички завереник. Пре две године је са два своја старија брата учествовао у завери против краља Николе, и да су имали намеру да бацају бомбе. Оба старија брата погубљена су, а он је утекао из Црне Горе, па је продавањем прстења зарађивао хлеб у Угарској. Суботичка полиција протерала је Чубрановића у Србију.

Девојка убица.

У суботу је пријављено чомадској полицији да су нађени убијени Павле Матејко и његова жена Вацка жандармерија одмах пође да испита и потражи убицу. И набрзо сретно наиђе на тражену личност Нико други није извршио то недело, до Жужана Матејко, старија сестра убијена, што је она и признала. Жужана је затворена и предана суду.

Страјк енглеских железничара.

Управитељи енглеских железничких друштава нису хтели да преговарају са железничарима. Одбили су их осорно. Железничари су изјавили, да ће отпочети страјк. У страјк би ступило: 360 хиљада железничара и то 27 хиљада вођа локомотива, 25 хиљада вођа железничких возова, 28 хиљада скретничара и многи други железничари. Министар председник позвао је управитеље железница и железничаре к себи, да покуша ма на који начин извести споразум.

Побуна због натапања кудеље.

Из Загреба брзојављају, да се у општини Шибовац становништво оградило против забране власти, да кудељу није слободно у текућим водама натапати. Међу сељацима је побуна избила, и само повучено држање власти је спасло од пролића крви. Забрана је издата ради гајења рибе. На глас о побуни послата је у Шибовац жандармерија, коју су побуњени сељаци дочекали бацањем каменица. Но ипак је пошло за руком окружној власти да избегне јачи судар и да умири сељаке. Осамнаест сељака је затворено.

Проневера у Матици Српској.

Нови Сад, 4. августа.

Управни одбор Матице Српске имао је јуче седницу. Тој седници поднео је пододбор извештај, онај пододбор, који је прегледао књиге и благајну Матице Српске и њених фондова:

Из тог извештаја излази: Благајник Матичин Лаза Манојловић проневерио је од штедионичких улога колико се до сад могло установити 125 хиљада круна. Државних папира проневерио је у вредности 181 хиљада круна.

Но благајник сам вели, да је проневерио од улога 269 хиљада круна, јер је он то бележио. Те према томе је проневерено 420 хиљада круна.

Благајник вели, да је за те новце куповао земљу, виноград, градио кућу. Он рачуна, да земља вреди 300 хиљада круна, кућа вреди 140 хиљада круна, виноград 20 хиљада круна. То је 460 хиљада круна. Но на то је дужан 240 хиљада круна. Остаје чисто 220 хиљада круна. Дао је изјаву да то „уступа“ Матици. Према томе остало би да се још покрије 200 хиљада круна. Како ће се то покрити, то вели да не зна.

Благајник је изјавио, да је књиговођа Матичин Аркадије Марковић знао за ту проневеру и добио 26 хиљада круна од њега, а изјавио је и то, да је послужитељ Душан Јанковић уплетен у ту проневеру. Сви су они затворени.

Продужује се рок стечаја за Матичине чиновнике до 18. (31.) августа о. г.

За 8 дана сазвана је нова седница управног одбора, јер на јучерањој седници нису били сви чланови.

Одговорин уредник: **Мита Клицин**

Трговина.

Нови Сад, 4. августа 1911. године

Пшеница прве каквоће 21 К — п. до — К — п.
Пшеница нова 21 К — п. до — К — и.
Пшеница средња 20 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 18 К 50 п. до — К — п.
Напулица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари 15 К — п. до — К — п.
Зоб нова 16 К 40 п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 15 К 60 п. до — К — п.
Кукуруз у клипу нов — К — п. до — К — п
Маст 188 К — п. до К — п.
Сланина 180 К — п. до — К — п.
Сланина паљена 180 К — п. до — К — п.
Пасуљ бели — К — п. до — К — п.
Пасуљ жути — К — п. до — К — п.
Лањик — К — п. до — К п.

Све од сто кила.

Свињи угојени тешки 124 до — п.
Свињи средњи . . 120 до — п.
Свињи лаки . . . 118 до — п.

од једне киле.

Теоци 120 К по кили.
Овци 30—40 К пар.
Јагањци 25—30 К пар.

ПРИПОСЛАНО.

Данас сам послао следећи допис „Бранику“.

Славном уредништву „Браника“

Нови Сад.

У 149. броју „Браника“ изишла је нотица о мени те сам слободан најучтивије умолити славно уредништво, да ми у року од 4 дана докаже те све наводе, у нотици наведене, јер у противном случају потражићу задовољштине код суда.

У Марадику, 2. августа 1911 год.

Јован Чучулић,
парох.

Кнеза Шаумбург-Липеа
мајдани
портландске каје и креча
комерцијална дирекција у Печују

Indóház — u. 42.

Мајдани Портландске изврсне каје у Бремену (Beremend) која најлепше бојадише по најмодернијем поступку са густим зачином.

БЕЛА КРЕЧА од чувеног бременског кречног камена који се ванредним својством одликује, и за који гарантујемо да прева зилази све, званично постављене норме.

Даље произвађамо машински лупаног шљунка (шлаг шотера) као и ванредно добар кречни каменолом који одбацује год. 500.000 mrtz. Портландске каје 120.000 mrtz. 800.000 шљунка. 796 11—30

Тачна и најбржа послуга!

Стечај.

У будимпештанском заводу Саве Текелије упражњено је за школску годину 1911.—1912. више бесплатних и плаћајућих питомачких места. Ради попуњења истих места расписује се овим стечај до 13. (26.) августа 1911. године.

Потражитељи на бесплатна питомачка места имају с молбеницама да искажу: 1. Крштеницом да су Срби православне вере, рођени у земљама круне светог Стевана; 2. Сведочбом општинског или градског лечника, да су телом и душом потпуно здрави и без телесне мане; 3. Сведочбом општинске или градске власти, да су они и родитељи им сиромашног имовног стања; 4. Школским сведочбама од задње две школске године, да су доброг владања и да су с врло добрим успехом положили испит зрелости и с добрим успехом продужили своје универзитетске науке.

Бесплатни питомци завода уживају у Текелијином заводу стан, огрев, осветлење, прање постељина, послугу и у име хране доручак, ручак и вечеру у заводској задрузи питомаца, бесплатно лечење и лекове, уз то 10 К месечно за 10 месеци за ситне личне трошкове, а дужни су, да као редовни слушаоци слушају науке на кр. научном универзитету или Јосифовој политехници у Будимпешти, а уз то, да се беспрекорно владају и да врше питомачким правилима прописане им дужности.

Плаћајући питомци имају место врло доброг успеха, да искажу добро владање и добар успех у наукама, а и за њих важи све друго, што као и у бесплатних питомаца, и да још допринесу обавезну изјаву својих родитеља о томе, да ће исти целе године, без икаквога приговора уплатити за своје синове 1000 К годишње у оброцима које означи управа завода.

Избор бесплатних и плаћајућих питомаца, важи само у том случају, ако их и заводски лекар за потпуно здраве пронађе.

Молбе са шаљу потписаном патронату.

У Будимпешти 6. августа 1911.

Патронат Текелијина завода

1243 2—2 Budapest IV. Veres Pálné u. 17.

За своју мануфактурну трговину
потребујем
■ два помоћника, ■

који су између 22—26 година стари; исти треба да су солидни и добри продавци и да знају осим српског језика немачки и мађарски говорити. — Ступити могу одмах или за четрнаест дана.

☛ **Срби,** који одговарају горе наведеним захтевима, нека упуте своје оферте са сликом и са захтевом фикс плате фирми

Миша Краљев
1291 1—3 у **Nagybecskerek.**

МЛАЂИ ПОМОЋНИК

мануфактуриста, а да је вичан **и мешовите робе бранжи** и да осим српског језика и немачки говори, **може добити стално место одмах** Плата је са целом обскрбом 20 круна месечно.

H. ROSENBERG,
1292 1—2 **Kuman** (Torontál v. m.).

Помодно-мануфактурна трговина
МИЛОШЕВИЋА И МИЈАТОВИЋА
У ИРИГУ
потребује три млађа помоћника,

који осим српског језика немачки и мађарски говоре. Плата је фикс. Ступити могу одмах.

Уједно потребујемо и два дечка из боље куће за шегрте. 1295 1—3

Парцелација земљишта.

Добро **Курјаковац** обћина Мартинци власништво стечајни Јаше Гизеле млдб. Кристе и Ванде Гамиршек продати ће се путем добровољне јавне дражбе парцеларно јутро по јутро.

Дражба одржавати ће се на лицу мјеста дне 11. септембра 1911.

Састанак на пустари Курјаковац у 8 сати у јутро.

Досталац имаде за свако купљено јутро положити капару од К 100. Уведење у посјад усљедити ће 20. октора 1911. када се имаде положити прва половица куповине, дочим се друга половица полаже истом 1. фебруара 1912.

Поближи дражбени увјети прочитати ће се прије саме дражбе, а могу се сазнати и прије тога код стечајног управитеља

Др. Шандор Фишер
одвј. у Рути као стеч. управитељ стечајнина Јаше. Гизеле, млдб Кристине
1264 2—3 и Ванде Гамуршек у Митровици.

Извозна и шпедитерска радња
НИКОЛЕ ГРУЈИЋА
и ДИМИТРИЈА МАРИНКОВИЋА
БЕОГРАД — СТАНИЦА
до Хотел Цариграда. Телефон 1486.

Врши куповину и продају свију овоземаљски производа, даје обавештаје о кретању цене воћу на Београдској, као и на осталим у Србији пијацама. Врши набавку чувеног **Сабаначког креча** из мајдана г. „Јована Мијатовића и Комп.“ Крагујевца

1092 7—10

ЗА СВОЈУ
помодно-мануфактурну трговину
потребујем **вештог помоћника,**

који румунски и немачки говори, а да није старији од 20—22 године. — Ступити може одмах.

Михајло Поповић,
1275 3—3 Чаково (Temes v. m).

МУШКЕ И ЖЕНСКЕ КОНФЕКЦИЈЕ
трговина
Рот Мано и синови
У СТ. БЕЧЕЈУ

потребује два помоћника, који треба да су вешти и самостални продавци, исти могу бити и мануфактуристе. Уједно требам и **два киршнерска вешта момка.**

Место је стално. 1262 3—3

МЕШОВИТА РАЉА

великог обрта и без конкуренције у већем српском месту бачке ПРОДАЈЕ СЕ из слободне руке одмах, уз врло повољне услове Првенство има Србин. Уколико купац пружи довољно јамства, у готовом новцу има да исплати само четвртину куповнине. Ближа извешћа даје

М. Божић
банкарска и робна комисионарна радња
1152 5— **Zombor.**

☛ ПРОДАЈА КУЋЕ! ☚

Своју кућу у Старој Пазови, која постоји на главној улици, и која је згодна за сваки промет, како за трговачки тако и занатлијски, пошто је на живој прометној тачци, ☛ **продајем** из слободне руке.

За цену и услове ваља се обратити сопственику

Дамјану Керечком,
1232 2—3 **Стара Пазова (Срем).**

☛ ПОМОЋНИК
мешовите мушке моде

конфекције ципела и шешира бранжи вичан, вешт аранжирању излога, самосталан и добар продавац, који сем српско-хрватског језика, немачки и мађарски говори и који је слободан од војне обвезе, може добити за половину, или крајем септембра, место, (и то ако одговара горенаведеним захтевима. Стална и сигурна кондиција). Такови нека поднесу свој еферат са захтевом солера на

Мавра Епштајна
1345 4— у Винковце (Срем).

ГОСТИОНА

лепо место, најлепши локали у месту, са новим инвентаром, два билијара, са српском касином. Кућа је власништво Српске Штедионе, која је у истој кући, ради фамилијарних одношаја одмах се предаје. Упитати се код досадашњег гостионичара

Антона Крајчића,
1192 4—4 **у Ердевику.**

ПРВОГА РАНГА ТРГОВИНУ МУШКЕ МОДЕ
ОТВОРИО САМ У НОВОМ САДУ, у Кошутовој улици бр. 16. (До Павла Сајдлинга сајџије).

Кроз десет година као деловођа мушке моде у трговини г. **Шандора Фишера,** имао сам прилике да се у истој струци усавршим, и сав мој труд ће бити да п. н муштерије у сваком погледу задовољим. Један пазар пробе ради, моћи ће свакога увери[illegible] Молећи за посету, јесам

с особ. поштовањем

1220 3-10 **Владимир Паја Фишер** код „краља шешира“.

Српска штампарија дра Светозара Милетићау Новом Саду.